

De Bloeimeesters leggen de nadruk op diversiteit, mits goed onderbouwd

MET SORTIMENTSKENNIS KUN JE HEEL VEEL SOORTEN TOEPASSEN OP HET DAK, ÓÓK UIT HET EXOTENPALET

Dit project laat zien dat er veel mogelijk is met het creatief toepassen van soorten.

De Bloeimeesters, een samenwerkingsverband tussen een groep groene professionals, benadrukt het belang van sortimentskennis bij projecten. Bij alle soorten groenprojecten, ook bij daktuinen. Tuinontwerper en beplantingsdeskundige Cor van Gelderen en lid van De Bloeimeesters, legt de kernboodschap van het genootschap uit aan de hand van een daktuinproject bij het Onze Lieve Vrouwe Gasthuis (OLVG) in Amsterdam.

Tekst Greenpro Online | Beeld De Bloeimeesters

Tuin- en landschapsdeskundigen worden niet zelden te laat betrokken in het proces. Het is dan een kwestie van 'redden wat er te redden valt'. De Bloeimeesters streven ernaar om zo vroeg mogelijk aan tafel te zitten bij opdrachtgevers.

Ook bij daktuinenaanleg hoort een beplantingsdeskundige op tijd aandacht te schenken aan het groen. Jarenlang werden er veel gevels en daken op monotone wijze, hetzij op grote schaal, ver-

groend. In deze gevallen werden ontwerpkanalen gemist op het gebied van efficiëntie, diversiteit, creativiteit, duurzaamheid, specifieke klantwensen en multifunctioneel gebruik.

Meer dan sedum? Constructievoorwaarden vereist

Cor van Gelderen, mede-eigenaar van Planten Tuin Esveld en auteur van het boek Hypernatuur, onderkent dat de sortimentskeuzes sterk kunnen

verbeteren. 'In de praktijk wordt er met sedum in 90 procent van de tijd al aan de eis voldaan. Als tuin- en landschapsdeskundigen er eerder bij een daktuin betrokken worden, maken zij al snel duidelijk dat een gebouw constructief aan bepaalde voorwaarden moet voldoen om meerdere opties te hebben bij het daktuinontwerp. Bovendien bestaan er bij daktuinenontwerp de geijkte creatieve uitdagingen om een ontwerp bevredigend en tegelijkertijd realistisch te maken.'

Een van de eerste 'dakbossen'

De tuin van stadsziekenhuis OLVG in Amsterdam, waarvan een gedeelte op het dak van de ondergrondse parkeergarage, is door Van Gelderen samen met architectenbureau BOA ontworpen. De tuin is aangelegd door Rob Blom Hoveniers, samen met Planten Tuin Esveld.

In dit project, dat in 2009 werd afgerond, zijn meer dan tachtig berken toegepast. Feitelijk vormt dit een van de eerste projecten met een 'bos op hoogte', waarvan er in de loop der jaren meerdere zouden volgen, op plateaus, op daken en op verticale wijze langs woontorens. Bijzonder aan dit project is dus dat Van Gelderen veel daktuinaspecten zelf moest uitvinden én dat het door de onsamenghangende, gecompliceerde bebouwde omgeving een technisch uitdagende opdracht was.

Technische uitdagingen

Het dak van de parkeergarage verdroeg geringe belasting: circa 250 kg/m². Toch staat er op het dak een palet van veertien berken-variëteiten en zes Japanse esdoorn-variëteiten, geselecteerd op verschillende herfstkleuren: geel oranje en rood. Deze bomen, afkomstig van Planten Tuin Esveld, zijn voor nog meer diversiteit aangevuld met vaste planten en grassen die de verschillende seizoenen benadrukken.

Van Gelderen vertelt: 'Ik wilde dat de tuinovergang van dak naar niet-dak onzichtbaar was. Dit was een technische uitdaging. De tweede technische uitdaging was dat ik ondulaties in de (dak)tuin wilde met ruïne-achtige muurtjes erop, die corresponderen met de oude kapel op het OLVG-terrein.'

Om de belasting te minimaliseren zijn de lichte heuveltjes gemaakt van piepschuim. Daar is folie overheen getrokken, met daarop 30 cm substraat waar de bomen, waaronder de berken, in staan. Met draadankers staan zij buiten het zicht vast geschroefd in het dak. Niemand in het aanlegteam had ervaring met deze oplossing.

Inmiddels zijn de bomen op het dak 7-8 m hoog met een stamomvang van 35-40 cm. Voor het beeld speelde hun grootte en hoogte weinig tot

Japanse esdoorn.

'Je wilt bij daktuinen de 'beter iets dan niets'-gedachte voorkomen'

geen rol. 'De berken kunnen niet naar beneden met hun wortels, dus ze wortelen zijwaarts. Ik zie weinig verschil met de ontwikkeling tussen de bomen die op het dak staan en degene die niet op het dak staan.'

Plantenkennis aan de basis van elke oplossing

Tegenwoordig worden er meer technische oplossingen toegepast bij daktuinen. Dat komt enerzijds door voortschrijdende inzichten. ➤

SAMPLE

Hierdoor zijn onder meer blauwgroene daken mogelijk. Van Gelderen en zijn team moesten werken met de kennis die ruim tien jaar geleden voor handen was. Anderzijds laat dit project zien dat er veel mogelijk is met het creatief toepassen van soorten. Daar is plantenkennis voor nodig, waar alle leden van De Bloeiemeesters voor pleiten. 'Het is bovendien de vraag of je wel altijd op safe wilt spelen met verregaande technische oplossingen. Heeft het niet meer charme om zo dicht mogelijk bij de natuur te blijven en te kijken welke soorten geschikt zijn voor de locatie? Dat hoeven niet perse inheemse soorten te zijn. Door de ijstijd is het soortenpalet in Nederland ook beperkt. Door corresponderende groeiomstandigheden over de hele wereld kun je echter heel veel

soorten toepassen op het dak, ook uit het exotenpalet.' Van Gelderen legt uit: 'Vanuit de natuur weet ik van berken dat zij zowel in hele natte als hele droge omstandigheden blijven functioneren. Ze staan overal, ook in moerasbossen waar de grondwaterstand op 20 cm zit. Maar ook op het stuifzand van De Veluwe. Kortom, ze kunnen met heel erg weinig toe op heel erg wisselende omstandigheden. Dat is terug te zien in het feit dat de berken het prima doen ondanks dat er geen watergeefstelsysteem aanwezig is op de daktuin. Vlak na aanplant kregen zij water met de tuinslang en voorts leven zij van het regenwater dat in het substraat terecht komt. Met mijn boerenverstand en plantenkennis beredeneerde ik dat de zijwaartse beworteling van de berken op

het dak zelfs zorgt voor nog meer draagvlak. Dit voorkomt risicovolle puntbelasting.'

Enthousiasme overdragen

De tuin ademt rust uit en inspireert de tuinbezoekers om te kijken naar de natuur. Zo ging de pastor van het OLVG de berken bestuderen omdat hij gefascineerd raakte door de verschillen. Het lukte hem om twaalf (van de veertien) verschillende berken-variëteiten waar te nemen. Ook een medewerkster van het personeelsrestaurant liet Van Gelderen persoonlijk weten hoezeer haar welzijn er op het werk op vooruit was gegaan sinds de tuin zo mooi was geworden. Hiermee heeft Van Gelderen zijn doel, evenals het doel van De Bloeiemeesters gerealiseerd: het enthousiasme voor soortenrijkdom overdragen. ■

De overgang van dak naar niet-dak is niet zichtbaar.